

ΕΚΘΕΣΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

**ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ
ΓΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΟΥΣ
ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΘΕΝΤΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ**

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1996

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Επιλογή του θέματος	1
1.2 Στόχοι και έκταση του ελέγχου	1
2.0 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	2
3.0 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ	3
4.0 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ	4
4.1 Ιστορική αναδρομή παραχώρησης δασμολογικών απαλλαγών	4
4.2 Νομοθεσία	6
4.3 Δασμολογικές απαλλαγές	7
5.0 ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ	10
5.1 Αδυναμίες και ελλείψεις στη νομοθεσία	10
5.2 Χρήση αφορολόγητων οχημάτων από μη δικαιούχους	12
5.3 Παραχώρηση αδασμολόγητου οχήματος σε μη δικαιούχους	15
5.4 Επιστροφή επαναπατρισθέντων στο εξωτερικό	16
6.0 ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	17

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΑΓΩΝ ΓΙΑ ΟΧΗΜΑΤΑ ΣΕ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΘΕΝΤΕΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Επιλογή του θέματος

Η διεξαγωγή του διαχειριστικού αυτού ελέγχου αποφασίστηκε λόγω του μεγάλου αριθμού οχημάτων τα οποία τυγχάνουν φοροαπαλλαγής και, κατ' επέκταση, του σημαντικού ποσού δημόσιου χρήματος που δεν εισπράττεται από τους δικαιούχους, έχοντας επίσης υπόψη τις σοβαρές καταγγελίες ότι αρκετά από τα οχήματα αυτά δε χρησιμοποιούνται αποκλειστικά από τα δικαιούχα πρόσωπα.

1.2 Στόχοι και έκταση του ελέγχου

Μέσα στα πλαίσια του ελέγχου έγινε λεπτομερής μελέτη των διαδικασιών που εφαρμόζει το Τμήμα Τελωνείων για την εξέταση των αιτήσεων και την παραχώρηση φοροαπαλλαγών, για να διαπιστωθεί κατά πόσο:

-Οι υφιστάμενες διαδικασίες είναι επαρκείς και ακολουθούνται σωστά, ώστε να διασφαλίζεται ότι παραχωρούνται φοροαπαλλαγές μόνο σε πραγματικά δικαιούχα άτομα και ότι η χρήση των οχημάτων γίνεται αποκλειστικά από τους δικαιούχους.

-Η ισχύουσα νομοθεσία είναι επαρκής και εφαρμόζεται σωστά.

-Οι σκοποί για τους οποίους καθιερώθηκε ο θεσμός εξακολουθούν να ισχύουν ή δικαιολογείται η κατάργηση ή τροποποίηση του θεσμού.

2.0 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

2.1 Αδυναμίες και ελλείψεις στη νομοθεσία

(α) Όσο αφορά τους επαναπατρισθέντες, στη νομοθεσία δεν καθορίζεται με σαφήνεια κατά πόσο η παραμονή ενός αιτητή στην Κύπρο για κάποιο χρονικό διάστημα θα λαμβάνεται υπόψη για σκοπούς υπολογισμού της περιόδου των 10 χρόνων συνεχούς διαμονής του στο εξωτερικό, ή θα θεωρείται ως διακοπή της παραμονής του στο εξωτερικό. Σημειώνεται ότι, στην περίπτωση των εργασθέντων στο εξωτερικό, στη νομοθεσία καθορίζεται ότι περίοδος 365 ημερών για σκοπούς υγείας ή 6 μηνών για σκοπούς εργασίας δεν αφαιρούνται για σκοπούς καθορισμού των 10 χρόνων.

(β) Η περίοδος της στρατιωτικής θητείας των επαναπατρισθέντων, ελλείπει σχετικών κριτηρίων, θεωρείται ως προσωρινή διακοπή και αποτελεί μέρος της συνεχούς παραμονής τους στο εξωτερικό.

(γ) Σύμφωνα με το νόμο, η εισαγωγή του αδασμολόγητου οχήματος πρέπει να γίνει μέσα σε ένα χρόνο από την άφιξη του αιτητή στην Κύπρο. Παρατηρήθηκαν περιπτώσεις για τις οποίες δόθηκε έγκριση, παρόλο που το όχημα είχε εισαχθεί μετά την πάροδο του ενός έτους. Οι αιτήσεις εγκρίθηκαν λόγω του ότι οι αιτητές παρουσίασαν παραγγελία αγοράς οχήματος με προγενέστερη ημερομηνία.

(δ) Στη νομοθεσία δεν καθορίζεται κατά πόσο, σε περίπτωση θανάτου δικαιούχου

προσώπου, το αδασμολόγητο όχημα μπορεί να συνεχίσει να χρησιμοποιείται από τη σύζυγο και τα παιδιά του ή θα πρέπει να τελωνιστεί.

2.2 Η παρακολούθηση από το Τμήμα Τελωνείων των αδασμολόγητων οχημάτων, για διαπίστωση ότι οι όροι παραχώρησης τους τηρούνται κανονικά και ότι αυτά δε χρησιμοποιούνται από μη δικαιούχα άτομα, δεν είναι ικανοποιητική.

2.3 Παραχωρήθηκαν εγκρίσεις σε άτομα που γεννήθηκαν στο εξωτερικό, τα οποία δε θεωρούνται ότι είναι επαναπατρισθέντες σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία.

2.4 Παραχωρήθηκαν εγκρίσεις σε φοιτητές οι οποίοι κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο εξωτερικό εργάζονταν μερικώς, ενώ σπούδαζαν, χωρίς να αφαιρεθεί η περίοδος των σπουδών τους.

2.5 Παραχωρήθηκαν εγκρίσεις σε δημόσιους υπαλλήλους που υπηρετούσαν σε Διπλωματικές και άλλες Αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό, για περίοδο πέρα από 10 χρόνια, οι οποίοι αργότερα μετατέθηκαν στην Κύπρο.

3.0 ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

3.1 Τροποποίηση νομοθεσίας

Επιβάλλεται να διευκρινιστούν, μεταξύ άλλων, τα πιο κάτω θέματα και να γίνει ανάλογη τροποποίηση της νομοθεσίας.

(α) Κατά πόσο θα λαμβάνεται υπόψη ή όχι για υπολογισμό της περιόδου των 10 ετών στο εξωτερικό η παραμονή του αιτητή στην Κύπρο για ένα χρονικό διάστημα πριν από τον επαναπατρισμό του.

(β) Κατά πόσο η περίοδος της στρατιωτικής θητείας θα θεωρείται προσωρινή διακοπή της παραμονής του αιτητή στο εξωτερικό ή όχι.

(γ) Να καθοριστεί χρονική περίοδος μέσα στην οποία ο επαναπατριζόμενος θα μπορεί να υποβάλει αίτηση για αδασμολόγητο όχημα, ώστε να μη γίνεται καταστρατήγηση της πρόνοιας που προβλέπει την εισαγωγή του αδασμολόγητου οχήματος μέσα σε ένα χρόνο από την άφιξη του.

(δ) Θα πρέπει να διευκρινιστεί κατά πόσο, σε περίπτωση θανάτου του δικαιούχου, το αδασμολόγητο όχημα θα μπορεί να χρησιμοποιείται από τα μέλη της οικογένειας του ή θα πρέπει να τελωνιστεί.

(ε) Οι περιπτώσεις που αφορούν τα άτομα που γεννήθηκαν στο εξωτερικό, τους φοιτητές που εργάζονται κατά τη διάρκεια των σπουδών τους και τους δημόσιους υπαλλήλους που υπηρετούν στις Διπλωματικές και άλλες Αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό θα πρέπει να ρυθμιστούν νομοθετικά, ώστε να μην υπάρχουν ασάφειες.

(στ) Να γίνει διευκρίνιση των όρων "επανεγκατάσταση" και "επάνοδος" του αιτητή, ώστε να μην υπάρχουν περιθώρια διαφορετικής ερμηνείας τους.

3.2 Να ενδυναμωθεί και βελτιωθεί ο έλεγχος που διεξάγει το Τμήμα Τελωνείων για διαπίστωση ότι τα αδασμολόγητα οχήματα χρησιμοποιούνται μόνο από δικαιούχα άτομα.

3.3 Να προωθηθεί η μηχανογράφηση όλων των στοιχείων που αφορούν τις αιτήσεις

και εγκρίσεις που παραχωρούνται για την εισαγωγή αδασμολόγητων οχημάτων στους επαναπατριζόμενους και εργασθέντες στο εξωτερικό.

3.4 Γενικά ο θεσμός της παραχώρησης αδασμολόγητου οχήματος, ως κινήτρου επαναπατρισμού, χρήζει επανεξέτασης, με βάση τα σημερινά δεδομένα και εμπειρίες.

4.0 ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

4.1 Ιστορική αναδρομή παραχώρησης δασμολογικών απαλλαγών

Πολλοί Κύπριοι, λόγω της πολιτικής κατάστασης στην τότε Ροδεσία, το 1977, αναγκάστηκαν να επαναπατριστούν. Ένα από τα αιτήματα τους ήταν η ατελής εισαγωγή ενός αυτοκινήτου για κάθε οικογένεια, το οποίο στις περισσότερες περιπτώσεις αποτελούσε τη μοναδική περιουσία των επαναπατριζομένων. Με εισήγηση των αρμόδιων επιτροπών που μελέτησαν το αίτημα, εγκρίθηκε από τον τότε Υπουργό Οικονομικών η αναστολή, αντί η απαλλαγή από δασμούς, για περίοδο δύο ετών από την άφιξη των επαναπατριζομένων. Παρόμοιο αίτημα υποβλήθηκε και από μόνιμους κατοίκους άλλων χωρών της Αφρικής και το Υπουργικό Συμβούλιο στις 19.6.80 αποφάσισε τη σύσταση Υπουργικής Επιτροπής για μελέτη του θέματος. Κατόπι διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερομένους, υποβλήθηκε πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο για απαλλαγή από δασμούς και φόρους κατανάλωσης των αυτοκινήτων που εισάγονται από απόδημους Κυπρίους, των οποίων η μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό υπερέβαινε τα δέκα χρόνια και οι οποίοι είχαν στην κατοχή τους το αυτοκίνητο για έναν τουλάχιστο χρόνο πριν από την άφιξη τους στην Κύπρο.

Επειδή με το πιο πάνω διάταγμα δεν καλύφθηκαν όλες οι περιπτώσεις, όπως άτομα που επέστρεψαν στην Κύπρο κάτω από συνθήκες επείγουσας ανάγκης και τα οποία δεν μπόρεσαν να φέρουν μαζί τους το αυτοκίνητο τους, ή η διάρκεια παραμονής τους στο εξωτερικό ήταν λιγότερη από δέκα χρόνια, ζητήθηκε η ελαστικότητα στην εφαρμογή των προνοιών του διατάγματος ή και τροποποίηση του.

Με τη νέα απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 21.826 ημερ. 4.6.82 τροποποιήθηκε το προηγούμενο διάταγμα, έτσι που να επιτρέπεται σε επαναπατριζομένους που ήταν μόνιμα εγκατεστημένοι στο εξωτερικό, για περίοδο πάνω από δέκα χρόνια, να εισαγάγουν/αγοράζουν αδασμολόγητα οχήματα, νοουμένου ότι η εισαγωγή/αγορά γίνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την άφιξη τους, κατά την κρίση του Διευθυντή Τμήματος Τελωνείων. Παράλληλα έδωσε διακριτική εξουσία στον Υπουργό Οικονομικών να ικανοποιεί αιτήματα επαναπατρισθέντων πριν από την 1.1.82, όταν δεν πληρούσαν τους όρους του διατάγματος. Το σχετικό διάταγμα δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας αρ. 1783 Παρ. Τρίτο (I) στις 11.6.82.

Από το 1982 μέχρι το 1987 παραχωρούνταν φοροαπαλλαγές σε επαναπατριζομένους μόνο, με βάση το πιο πάνω διάταγμα. Η απαλλαγή παραχωρείτο για ένα όχημα για κάθε οικογένεια, χωρίς περιορισμό στο ύψος της απαλλαγής.

Από το Δεκέμβριο του 1987 εγκρίθηκε, με τη σημερινή του μορφή, ο θεσμός των δασμολογικών απαλλαγών σε επαναπατριζομένους για

πρώτη φορά και για Κύπριους εργασθέντες στο εξωτερικό, οι οποίοι αναχώρησαν μετά τα γεγονότα του 1974 και επανέρχονται για εγκατάσταση στην Κύπρο (ο περί Τελωνειακών Δασμών και Φόρων Καταναλώσεως Νόμος 309 του 1987).

4.2 Νομοθεσία

Σύμφωνα με τα άρθρα 11(4)(α) και (β) του περί Τελωνειακών Δασμών και Φόρων Καταναλώσεως Νόμου, παραχωρείται δασμολογική απαλλαγή σε μηχανοκίνητα οχήματα τύπου "σαλούν", συμπεριλαμβανομένων οχημάτων τύπου "τζιπ", "λαντ ρόβερ" και παρόμοιων οχημάτων, εισαγόμενα:

(α) Από ή για λογαριασμό πολιτών της Δημοκρατίας, οι οποίοι κατά τα αμέσως πριν από την επάνοδο τους στη Δημοκρατία δώδεκα έτη αποδεδειγμένα εργάστηκαν στο εξωτερικό μετά την 20ή Ιουλίου 1974 για συνολική περίοδο τουλάχιστο 10 ετών, και

(β) από ή για λογαριασμό Κυπρίων, οι οποίοι, κατόπι μόνιμης διαμονής στο εξωτερικό, για συνεχή περίοδο 10 τουλάχιστο ετών πριν από την επάνοδο τους, έρχονται για μόνιμη εγκατάσταση στη Δημοκρατία.

Η έκταση της απαλλαγής, και στις δύο περιπτώσεις, περιορίζεται σε ένα μόνο όχημα για κάθε οικογένεια, και το ύψος της απαλλαγής δεν υπερβαίνει τις Έ7.000 για κάθε περίπτωση.

4.3 Δασμολογικές απαλλαγές

(α) Γενικά. Με βάση τις υφιστάμενες πρόνοιες της Τελωνειακής Νομοθεσίας, ορισμένες κατηγορίες προσώπων, ομάδων, επιχειρήσεων, Αρχών Τοπικής Διοίκησης και Οργανισμών τυγχάνουν δασμολογικών απαλλαγών για την εισαγωγή οχημάτων και άλλων ειδών.

Για το 1994 το σύνολο των πιο πάνω δασμολογικών απαλλαγών ήταν Έ28 εκ. Το ποσό αυτό παραχωρήθηκε στους πιο κάτω:

	£ εκ.
Υπεράκτιες εταιρείες	4,9
Αλλοδαποί μόνιμοι κάτοικοι	1,5
Επαναπατρισθέντες	3,6
UNFICYP	0,8
ΕΛΔΥΚ	1,6
Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου	2,2
Πρεσβείες	1,2
Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου	0,5
Εισαγωγές από NAAFI	2,1
Διάφοροι	9,6
	28,0

Από το ποσό των Έ28 εκ., ποσό Έ15 εκ. αφορά το σύνολο των δασμολογικών απαλλαγών που παραχωρήθηκαν για τελωνισμό αδασμολόγητων οχημάτων, όπως φαίνεται πιο κάτω:

£ εκ.

Υπεράκτιες εταιρείες	4,8
Αλλοδαποί μόνιμοι κάτοικοι	1,5
Επαναπατρισθέντες	3,6
UNFICYP	0,7
ΕΛΔΥΚ	1,3
Πρεσβείες	1,0
Διάφοροι	2,1
	15,0

(β) Δασμολογικές απαλλαγές σε εργασθέντες στο εξωτερικό και επαναπατρισθέντες. Το σύνολο των δασμολογικών απαλλαγών που παραχωρήθηκαν σε εργασθέντες στο εξωτερικό και επαναπατρισθέντες μέχρι τέλος του 1995 ανήλθε σε Έ60 εκ., από τα οποία Έ55 εκ. αφορούν τους επαναπατρισθέντες, όπως φαίνεται πιο κάτω:

Εργασθέντες στο εξωτερικό:

18.12.87-31.12.95 £ 5 εκ.

Επαναπατρισθέντες:

1.1.82-17.12.87 £18 εκ.

18.12.87-31.12.95 £37 εκ. £55 εκ.

£60 εκ

(γ) Αιτήσεις για παραχώρηση φοροαπαλλαγής. Πιο κάτω παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν από εργασθέντες στο εξωτερικό και από επαναπατρισθέντες για αδασμολόγητο όχημα.

Εργασθέντες στο εξωτερικό:

Περίοδος	Αριθμός αιτήσεων	Εγκρίθηκαν	Απορρίφθηκαν	Αποσύρθηκαν	Εκκρεμούν	'Ακυρες
18.12.87 -						
1991	863	558	180	14	109	2
1992	85	77	5	3	-	-
1993	75	54	6	4	11	-
1994	71	55	14	2	-	-
1995	67	50	5	2	10	-
Ολικά	1 161	794	210	25	130	2

Επαναπατρισθέντες:

Περίοδος	Αριθμός αιτήσεων	Εγκρίθηκαν	Απορρίφθηκαν	Αποσύρθηκαν	Εκκρεμούν	'Ακυρες
1.1.82 -						
17.12.87	4 811	3 132	1 211	-	468	-
18.12.87 -						
31.12.91	3 793	2 855	221	53	655	9

1992	1 052	914	83	10	41	4
1993	1 014	912	37	9	56	-
1994	917	801	16	8	92	-
1995	668	550	7	9	102	-
Ολικά	12 255	9 164	1 575	89	1 414	13

Το διοικητικό κόστος του Τμήματος για εξυπηρέτηση του κοινού και εξέταση των αιτήσεων για παραχώρηση της δασμολογικής απαλλαγής υπολογίζεται σε πέρα από Έ40.000 ετησίως, χωρίς να ληφθούν υπόψη τα έμμεσα έξοδα και ο χρόνος της Διεύθυνσης για υποστήριξη και παροχή των αναγκαίων οδηγιών για τη λειτουργία του όλου θεσμού.

5.0 ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ

5.1 Αδυναμίες και ελλείψεις στη νομοθεσία

Η νομοθεσία που διέπει την παραχώρηση δασμολογικών απαλλαγών για την αγορά αυτοκινήτου από Κυπρίους που επαναπατρίζονται είναι πολύ γενική, σύντομη και δεν καλύπτει πλήρως όλα τα θέματα που αφορούν την εφαρμογή του θεσμού αυτού. Επίσης δεν υπάρχουν Κανονισμοί που να ρυθμίζουν τα θέματα που εγείρονται, με αποτέλεσμα να εκδίδονται οδηγίες από το Διευθυντή του Τμήματος, οι οποίες στερούνται νομικής ισχύος και πολλές φορές αμφισβητούνται.

Πιο κάτω αναφέρω ορισμένα παραδείγματα που αποδεικνύουν τις πιο πάνω αδυναμίες:

(α) Παραμονή στην Κύπρο για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Σε δύο περιπτώσεις υποβλήθηκαν αιτήσεις από δύο γυναίκες, που παρέμειναν στην Κύπρο, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας πριν από την επάνοδο τους στην Κύπρο, για μεγάλο χρονικό διάστημα, η πρώτη (αρ. φακ. 4264), από σύνολο παραμονής δύο ετών, οι 18 μήνες ήταν για λόγους εγκυμοσύνης και υγείας, και η δεύτερη (αρ. φακ. 5768), από σύνολο παραμονής πέντε ετών, τα τρία έτη ήταν για προβλήματα εγκυμοσύνης και υγείας. Οι δύο αιτήσεις απορρίφθηκαν γιατί δεν πληρούσαν τα κριτήρια. Όμως η δεύτερη αιτήτρια επανήλθε με επιστολή του δικηγόρου της και το Τμήμα ζήτησε γνωμάτευση, σχετικά με τις περιόδους παραμονής της στην Κύπρο. Ο Γενικός Εισαγγελέας γνωμάτευσε ότι ήταν στη διακριτική εξουσία του Διευθυντή να θεωρηθεί, λόγω των ειδικών συνθηκών, ότι δεν υπήρξε διακοπή στη μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό. Τελικά δόθηκε έγκριση στην περίπτωση αυτή, ενώ η πρώτη περίπτωση είχε απορριφθεί χωρίς να έχει επανεξεταστεί.

(β) Στρατιωτική θητεία στην Κύπρο. Παρόλο που δεν υπάρχει πρόνοια στην υφιστάμενη νομοθεσία, η στρατιωτική θητεία στην Κύπρο από επαναπατρισθέντες, όταν ακολουθείται από ολιγοήμερη αναχώρηση στο εξωτερικό, ανεξάρτητα από το αν η αναχώρηση έγινε προς τον τόπο της μόνιμης εγκατάστασης στο εξωτερικό, θεωρείται ως προσωρινή παραμονή και μετρά ως μέρος των δέκα ετών μόνιμης εγκατάστασης στο εξωτερικό.

(γ) Χρόνος εισαγωγής αδασμολόγητου οχήματος. Ενώ σύμφωνα με το άρθρο

11(4)(β) του περί Τελωνειακών Δασμών και Φόρων Καταναλώσεως Νόμου, το όχημα του δικαιούχου πρέπει να εισαχθεί εντός ενός έτους από την ημερομηνία επανεγκατάστασης του, σε μερικές περιπτώσεις παραχωρήθηκαν εγκρίσεις, παρόλο που το όχημα δεν είχε εισαχθεί μέσα στο χρόνο αυτό, αλλά αργότερα. Η έγκριση δόθηκε με το δικαιολογητικό ότι η παραγγελία είχε γίνει σε προγενέστερο στάδιο, τούτο όμως δεν καλύπτεται από το Νόμο.

(δ) Ασάφεια στους όρους "μόνιμη επανεγκατάσταση" και "επάνοδος" στην Κύπρο. Παραχωρήθηκαν δασμολογικές απαλλαγές σε επαναπατρισθέντες για μόνιμη επανεγκατάσταση ή επάνοδο στην Κύπρο, οι οποίοι δεν ήταν μόνιμοι κάτοικοι Κύπρου. Ο όρος "μόνιμη επανεγκατάσταση" που αναφέρεται στη νομοθεσία υποδηλώνει ότι ο επαναπατρισθείς θα έπρεπε να ήταν αρχικά μόνιμος κάτοικος Κύπρου. Εξάλλου, στην παράγραφο 16.10 του βιβλιαρίου "χρήσιμες πληροφορίες για τους αποδήμους", ο όρος "επάνοδος" σημαίνει ότι της μόνιμης εγκατάστασης στο εξωτερικό θα έπρεπε να προηγηθεί μόνιμη παραμονή στην Κύπρο. Και συνεχίζει: "τούτο αποκλείει από την απαλλαγή Κυπρίους της δεύτερης γενιάς που έχουν γεννηθεί στο εξωτερικό ή και στην Κύπρο αλλά εγκαθίστανται μόνιμα στην Κύπρο, για πρώτη φορά."

(ε) Μη τακτοποίηση οχημάτων, οι ιδιοκτήτες των οποίων απεβίωσαν. Στη σχετική νομοθεσία δεν προνοείται κατά πόσο το δικαίωμα χρήσης του οχήματος δικαιούχου που απεβίωσε μεταβιβάζεται στη σύζυγο ή στα τέκνα του. Ως αποτέλεσμα, διαπιστώθηκαν περιπτώσεις όπου αφορολόγητα οχήματα, των οποίων οι ιδιοκτήτες απεβίωσαν, δεν τακτοποιήθηκαν δασμολογικά και χρησιμοποιούνται παράνομα, π.χ.

Αρ. Φακ. 1.19/4581

Αρ. Φακ. 1848

5.2 Χρήση αφορολόγητων οχημάτων από μη δικαιούχους

Όταν παραχωρείται έγκριση για αγορά αδασμολόγητου οχήματος και υπάρχει υποψία ότι το όχημα πιθανόν να μη χρησιμοποιείται κανονικά, ή απαιτείται η εκπλήρωση κάποιου όρου, τότε οι υποθέσεις αυτές καταχωρίζονται σε ειδικό μητρώο, για σκοπούς παρακολούθησης.

Διαπιστώθηκε ότι, λόγω φόρτου εργασίας και έλλειψης προσωπικού, το Τμήμα Τελωνείων δεν προβαίνει σε συστηματική παρακολούθηση των περιπτώσεων αυτών.

Πιο κάτω αναφέρονται περιπτώσεις που δεν έτυχαν της κατάλληλης παρακολούθησης, για να διαπιστωθεί κατά πόσο τα οχήματα χρησιμοποιούνται για το σκοπό για τον οποίο δόθηκαν οι δασμολογικές απαλλαγές.

(α) Πιθανή μη μόνιμη εγκατάσταση δικαιούχων στην Κύπρο. Παρά τις προσπάθειες εντοπισμού των ιδιοκτητών των αδασμολόγητων οχημάτων που έγιναν, τούτο δεν έγινε κατορθωτό (από 22 τέτοιες περιπτώσεις εντοπίστηκαν οι 8) και, για το λόγο αυτό, συμπεραίνεται ότι, αν όχι όλοι, τουλάχιστο μερικοί δεν είναι μόνιμα εγκατεστημένοι στην Κύπρο. Οι πιο κάτω περιπτώσεις είναι ενδεικτικές.

Αρ. Φακ.
01.19/4690

Όχημα
Mercedes 300 Auto

Γ/ 290	Audi 100
Γ/1880	Rover 216 Auto
Γ/2066	Mercedes 190E
Γ/2715	Mitsubishi Pajero
Γ/2857	Mercedes 300 Coupe
Γ/4406	SAAB 9 000 Auto
Γ/5079	Lancer
Γ/5506	Ford Sierra
Γ/5576	Subaru 1.6
Γ/5793	Hyundai
Γ/5839	Mercedes

(β) Μη παρουσίαση κανονικής άδειας οδηγού. Στις πιο κάτω περιπτώσεις παραχωρήθηκε αδασμολόγητο όχημα, παρόλο που οι αιτητές δεν μπόρεσαν μέχρι την ημερομηνία του ελέγχου να παρουσιάσουν κανονική άδεια οδηγού, παρά το ότι τους ζητήθηκε επανειλημμένα από το Τμήμα Τελωνείων. Για το λόγο αυτό υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να οδηγούνται τα οχήματα αυτά από μη δικαιούχα άτομα.

Αρ. Φακ.	Όχημα
Γ/ 491	BMW 318i
Γ/5641	Mitsubishi Lancer

(γ) Φυσική κατάσταση και ηλικία δικαιούχων. Σε ορισμένες περιπτώσεις η φυσική κατάσταση (προβλήματα υγείας) ή η ηλικία των επαναπατριζομένων είναι τόσο μεγάλη (πέρα από 80 ετών) που δεν τους επιτρέπει να χρησιμοποιούν το όχημα οι ίδιοι, με αποτέλεσμα το όχημα να χρησιμοποιείται από μη δικαιούχο άτομο. Οι πιο κάτω περιπτώσεις είναι ενδεικτικές.

Αρ. Φακ.	Όχημα
01.19/4581	Mercedes 200
Γ/ 240	Mazda 626
Γ/ 358	Renault 2.5 T.X.1995 cc
Γ/ 616Honda	Accord Auto
Γ/ 641	Mercedes 230E Auto
Γ/1145	Renault 11 GTL
Γ/1611	Mercedes 190D
Γ/1905	Mercedes 200SE
Γ/3627	BMW 320i

(δ) Οχήματα που οδηγούνται από τρίτους με το δικαιολογητικό της εξυπηρέτησης των δικαιούχων. Πιο κάτω αναφέρονται περιπτώσεις όπου παραχωρήθηκε αδασμολόγητο όχημα, με έγκριση του Τμήματος όπως τούτο οδηγείται από τρίτο πρόσωπο, για αποκλειστική εξυπηρέτηση του δικαιούχου, λόγω της μεγάλης ηλικίας του δικαιούχου ή λόγω του ότι αυτός δεν κατείχε άδεια οδηγού. Όλες οι πιο κάτω εγκρίσεις δόθηκαν πριν από το 1987, χωρίς περιορισμό στη δασμολογική απαλλαγή. Κατά την άποψη μου, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο χρησιμοποίησης των οχημάτων αυτών αποκλειστικά για τους σκοπούς των προσώπων προς τα οποία παραχωρήθηκε η έγκριση.

Αρ. Φακ.	Όχημα
01.19/ 598	BMW 518i
01.19/2243	BMW 325i Auto
01.19/2469	BMW 316
01.19/2660	Mitsubishi Pajero
01.19/2997	Mercedes 190E

Σύμφωνα με γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα ημερ. 7.3.96, η μεταγενέστερη έκλειψη οποιασδήποτε από τις προϋποθέσεις που υφίσταντο κατά το χρόνο της έκδοσης της διοικητικής απόφασης (για παραχώρηση αδασμολόγητου οχήματος) δεν παρέχει τη δυνατότητα στο Τμήμα Τελωνείων να επιβάλει στον πολίτη υποχρέωση να πληρώσει το δασμό τον οποίο έχει επωφεληθεί. Συνεπώς εγείρονται σοβαρά ερωτηματικά σχετικά με το θέμα της χρήσης των αδασμολόγητων οχημάτων από μη δικαιούχα πρόσωπα.

Το θέμα της ανάκτησης των δασμών με την κατάσχεση του οχήματος από το Τμήμα Τελωνείων, στις περιπτώσεις παρανομοούντων, καθίσταται πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο.

5.3 Παραχώρηση αδασμολόγητου οχήματος σε μη δικαιούχους

Σε ορισμένες περιπτώσεις παραχωρήθηκε αδασμολόγητο όχημα σε άτομα, κατά την άποψη μου έξω από το πνεύμα του Νόμου, και επομένως δεν έπρεπε να θεωρηθούν δικαιούχοι, όπως φοιτητές και δημόσιοι υπάλληλοι εργασθέντες στο εξωτερικό.

Αναφέρεται επίσης ότι το Υπουργικό Συμβούλιο, με απόφαση του αρ. 20.412, υιοθέτησε την πρόταση του Υπουργείου Οικονομικών, η οποία διευκρίνιζε ότι είναι αναγκαίο να τεθούν χρονικά περιθώρια, για να αποκλειστούν ορισμένες κατηγορίες ατόμων, για τα οποία δεν είναι επιθυμητή η ατελής εισαγωγή οχημάτων, όπως είναι οι φοιτητές, οι δημόσιοι υπάλληλοι εξωτερικού, Κύπριοι προσωρινά απασχολούμενοι στο εξωτερικό κλπ.

(α) Επαναπατρισθέντες φοιτητές. Παραχωρήθηκαν εγκρίσεις για αδασμολόγητα οχήματα σε επαναπατρισθέντες, οι οποίοι, για μέρος των δέκα χρόνων στο εξωτερικό, ήταν φοιτητές.

(β) Δημόσιοι υπάλληλοι εργασθέντες στο εξωτερικό. Σε δημόσιους υπαλλήλους οι οποίοι υπηρέτησαν στο εξωτερικό για περίοδο δέκα ετών, παραχωρήθηκαν εγκρίσεις για εισαγωγή αδασμολόγητων οχημάτων κατά την επάνοδο τους στην Κύπρο.

Κατά τη γνώμη μου, σκοπός του άρθρου 11(4) του περί Τελωνειακών Δασμών και Φόρων Καταναλώσεως Νόμου, που προβλέπει την παραχώρηση των δασμολογικών απαλλαγών, είναι να ενθαρρύνει Κύπριους πολίτες, που μετέβηκαν στο εξωτερικό για να εργαστούν μετά την εισβολή του 1974, για να επαναπατριστούν. Επισημαίνεται ότι το ωφέλημα αυτό δε δόθηκε πριν από το 1974 σε υπαλλήλους που εργάζονταν στο εξωτερικό, πράγμα που υποδηλώνει ότι η πρόθεση του πιο πάνω Νόμου δεν ήταν να παραχωρήσει στα άτομα αυτά τις πιο πάνω απαλλαγές.

5.4 Επιστροφή επαναπατρισθέντων στο εξωτερικό

Όπως φαίνεται από τις αιτήσεις στο Τμήμα Τελωνείων για παραχώρηση άδειας πώλησης των αδασμολόγητων οχημάτων των επαναπατρισθέντων, ένα μεγάλο ποσοστό των επαναπατρισθέντων επιστρέφουν για μόνιμη εγκατάσταση στο εξωτερικό. Κατά το 1995 υποβλήθηκαν 85 τέτοιες αιτήσεις από επαναπατρισθέντες της περιόδου 1988-1995, από τις οποίες οι 33, ή ποσοστό 39%, έγιναν λόγω αναχώρησης τους από την Κύπρο για να εγκατασταθούν και πάλι στο εξωτερικό. Οι κυριότεροι λόγοι που αναφέρονται στην αίτηση τους είναι τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζουν με την εγκατάσταση τους στην Κύπρο, π.χ. στέγασης, εκπαίδευσης, επαγγελματικής αποκατάστασης, κοινωνικής μέριμνας κλπ. Σύμφωνα με στοιχεία του Παγκύπριου Συνδέσμου Αποδήμων και Επαναπατρισθέντων Μ. Βρετανίας, το ποσοστό των περιπτώσεων αυτών κατά τα τελευταία χρόνια είναι περίπου 50%.

Από τα πιο πάνω στοιχεία διαπιστώνεται ότι ένας μεγάλος αριθμός επαναπατριζομένων επιστρέφει και πάλι στο εξωτερικό μετά από κάποια παραμονή στην Κύπρο, επομένως, αν ο στόχος είναι η ενθάρρυνση του επαναπατρισμού μέσω του αφορολόγητου οχήματος, αυτός κατά την άποψη μου δεν επιτυγχάνεται.

6.0 ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

6.1 Τροποποίηση/βελτίωση της νομοθεσίας

Το υφιστάμενο σύστημα παραχώρησης των δασμολογικών απαλλαγών για οχήματα θα πρέπει να βελτιωθεί και να γίνει τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας και έκδοση Κανονισμών που να ρυθμίζουν λεπτομερώς τα κριτήρια και τα πιο κάτω θέματα, τα οποία, μέχρι σήμερα, ρυθμίζονται με οδηγίες του Διευθυντή Τμήματος Τελωνείων.

(α) Η περίοδος παραμονής στην Κύπρο κατά πόσο θα θεωρείται ή όχι ως διακοπή της παραμονής των επαναπατρισθέντων στο εξωτερικό.

(β) Η περίοδος της στρατιωτικής θητείας του αιτητή στην Κύπρο κατά πόσο θα θεωρείται ή όχι προσωρινή διακοπή της παραμονής του στο εξωτερικό.

(γ) Οι Κανονισμοί θα πρέπει να καθορίζουν κατά πόσο το αδασμολόγητο όχημα δικαιούχου που απεβίωσε πρέπει να τελωνίζεται ή μεταβιβάζεται το δικαίωμα χρήσης στη σύζυγο και τα τέκνα του.

6.2 Θα πρέπει να ενισχυθεί ο έλεγχος για διαπίστωση ότι τα αδασμολόγητα οχήματα χρησιμοποιούνται μόνο από δικαιούχους και να μελετηθεί το ενδεχόμενο χρήσης διακριτικών στοιχείων, π.χ. πινακίδες με διαφορετικό χρώμα, για εύκολο εντοπισμό και έλεγχο των οχημάτων.

6.3 Θα πρέπει να μελετηθούν τρόποι, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στο Τμήμα Τελωνείων να διεξάγει τον απαιτούμενο έλεγχο και να εισπράττει τους δασμούς, σε περίπτωση χρήσης των οχημάτων από μη δικαιούχους.

6.4 Στη νομοθεσία θα πρέπει να υπάρχει ερμηνεία για τους όρους "επανεγκατάσταση" και "επάνοδος" των επαναπατριζομένων και να διευκρινιστεί επίσης το θέμα των ατόμων τα οποία διαμένουν στις Βρετανικές Βάσεις.

6.5 Επιβάλλεται να προωθηθεί το συντομότερο δυνατό η μηχανογράφηση των στοιχείων που τηρούνται στο Τμήμα Τελωνείων για τα αδασμολόγητα οχήματα και να βελτιωθεί το υφιστάμενο σύστημα αλληλοενημέρωσης των αρχείων που τηρούνται για το σκοπό αυτό από τα Τμήματα Οδικών Μεταφορών και Τελωνείων.

6.6 Να περιληφθούν πρόνοιες στη νομοθεσία σχετικά με τους φοιτητές και δημόσιους υπαλλήλους που υπηρετούν στις Διπλωματικές και άλλες Αποστολές της Κύπρου στο εξωτερικό.

6.7 Επανεξέταση του όλου θεσμού παραχώρησης δασμολογικών απαλλαγών για οχήματα

Όπως φαίνεται από τα πιο πάνω, ο θεσμός της παραχώρησης δασμολογικών απαλλαγών για οχήματα παρουσιάζει πολλές αδυναμίες και ελλείψεις, με αποτέλεσμα να γίνεται, σε ορισμένο βαθμό, καταστρατήγηση του και χρήση των οχημάτων από μη δικαιούχα άτομα. Ο έλεγχος και παρακολούθηση από το Τμήμα Τελωνείων για αποφυγή τέτοιων περιπτώσεων είναι αρκετά δύσκολος και συνεπάγεται μεγάλο διοικητικό κόστος. Επιπρόσθετα, όπως διαφάνηκε, η παραχώρηση αδασμολόγητου αυτοκινήτου ως κινήτρου επαναπατρισμού δεν πέτυχε το στόχο του στο βαθμό που αναμενόταν, επειδή πολλοί επαναπατρισθέντες επιστρέφουν στο εξωτερικό. Σημειώνεται ότι, με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου αρ. 42.967 ημερ. 23.8.95, έχει συσταθεί Ειδική Υπηρεσιακή Επιτροπή για μελέτη και ετοιμασία ειδικού σχεδίου για επίλυση των σοβαρών προβλημάτων των επαναπατριζομένων (υπηκοότητα, στέγαση, εκπαίδευση, υπηρεσία στην Εθνική Φρουρά κλπ.). Μέσα στα πλαίσια της μελέτης αυτής, θα πρέπει να γίνει και επανεξέταση του όλου θεσμού, είτε για τη βελτίωση του είτε για την κατάργηση και αντικατάσταση του με άλλου είδους οικονομική βοήθεια προς τους επαναπατριζομένους από Ειδικό Κονδύλι στον Προϋπολογισμό. Οποιοδήποτε είδος οικονομικής ή άλλης βοήθειας προς τους επαναπατριζομένους είναι επιθυμητό να παρέχεται μόνο σε άτομα που έχουν τη φυσική τους παρουσία στην Κύπρο.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1996

Π5/ΣΑ

REF.:PERFORM\REPA-REL/RE960400.B02